

ВИСНОВОК

про наукову новизну, теоретичне і практичне значення результатів дисертації Григорук Ірини Іванівни на тему «Механізм стимулювання розвитку біоенергетичного напрямку в сільськогосподарських підприємствах», поданої на здобуття ступеня доктора філософії зі спеціальності 051 «Економіка»

1. Актуальність теми дослідження і отриманих результатів. У зв'язку із прогнозованим вичерпанням основних традиційних енергоносіїв, розробка ефективного використання енергії з відновлювальних джерел є важливим завданням сучасної науки. Для України біоенергетика є одним із стратегічних напрямів розвитку, беручи до уваги високу залежність країни від імпортованих енергоносіїв та значний потенціал біомаси, яка доступна для виробництва енергії. Перед сільськогосподарськими підприємствами постає об'єктивна необхідність використання аграрної біомаси для енергетичних потреб. Стимулювання біоенергетичного напрямку в сільськогосподарських підприємствах сприятиме місцевому розвитку, створенню нових робочих місць та зміцненню інфраструктури.

Актуальність теми дисертаційного дослідження посилюється стратегічною важливістю обраного напрямку, оскільки в умовах посилення євроінтеграційних процесів відкриваються нові можливості для активізації діяльності сільськогосподарських підприємств з енергозабезпечення, в основі якого лежить використання біоенергетичних ресурсів. Проте, якщо не впроваджувати ефективні стимуляційні механізми розвитку біоенергетичного напрямку в сільськогосподарських підприємствах, то якісного і швидкого зростання у даній галузі досягнути буде важко. Це зумовлює актуальність теми дисертаційної роботи І.І. Григорук.

2. Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами

Проведене аспіранткою дослідження узгоджується з науковою тематикою робіт, що виконувались у ДВНЗ “Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника”, а саме: держбюджетних науково-дослідних розробок Міністерства освіти і науки України: “Економіко-правовий механізм державної політики розвитку ринку твердого біопалива України” (ДР № 0117U002409), “Розробка механізму стимулювання ефективного використання економічного потенціалу розвитку біоекономіки в Україні” (ДР № 0120U100493), гранту Президента України “Розробка економіко-правових інструментів державної стимуляційної політики розвитку альтернативних джерел енергії на базі деревообробних та сільськогосподарських підприємств” (ДР № 0117U003867); проєкту Державного фонду фундаментальних досліджень “ДФФД-83” “Дослідження стратегічного потенціалу розвитку відновлювальної енергетики на базі сільського господарства України” (ДР № 0118U006439). У межах

зазначених науково-дослідних розробок автором досліджено теоретико-методичні та практичні аспекти механізму стимулювання використання наявного біоенергетичного потенціалу сільськогосподарських підприємств та розроблено методику його оцінки.

3. Наукова новизна отриманих результатів.

Наукова новизна одержаних результатів дослідження полягає в розроблених дисертанткою науково-методичних рекомендаціях, спрямованих на розвиток біоенергетичного напрямку в сільськогосподарських підприємствах. Основні положення, які визначають наукову новизну дисертації, такі:

удосконалено:

- класифікаційні ознаки біоенергетичних ресурсів сільськогосподарських підприємств, беручи до уваги джерело їх утворення, як то первинні та вторинні відходи рослинництва; відходи тваринництва і птахівництва; енергетичні рослини;

- теоретико-методологічні підходи до трактування поняття “механізм стимулювання розвитку біоенергетичного напрямку в сільськогосподарських підприємствах”, що полягає у системно організованій сукупності форм, методів та інструментів, які чинять зовнішній спонукаючий вплив на поведінку господарюючих суб'єктів задля отримання максимального економіко-екологічного ефекту та забезпечення реалізації біоенергетичного потенціалу сільськогосподарських підприємств;

- систему принципів, методів та методологічних підходів стимулювання розвитку біоенергетичного напрямку сільськогосподарських підприємств шляхом виокремлення суб'єктів та об'єктів державної стимуляційної політики розвитку ринку біопалива та видів механізмів стимулювання;

- методику розрахунку біоенергетичного потенціалу сільськогосподарських підприємств України, для чого була сформована система коефіцієнтів та показників його оцінки в розрізі окремих складових потенціалу;

- теоретико-методологічний підхід до дослідження проблем і перешкод для активного становлення біоенергетичного напрямку в сільськогосподарських підприємствах та основних потреб з точки зору стимулювання його розвитку;

- економіко-математичну модель прогнозування обсягів виробництва та споживання біопалива сільським господарством за допомогою програмного середовища Python 3.7.7 та бібліотек (модулів) з відкритим кодом, призначених для наукових обчислень. Отримані параметри цієї моделі можуть бути використані для прогнозу розвитку напрямку та для розробки стратегії;

- механізм стимулювання розвитку біоенергетичного напрямку в сільськогосподарських підприємствах України на основі вивчення дієвих аналогів у європейських державах, основні недоліки та переваги кожного виду стимулювання;

- підхід до формування стратегічних пріоритетів розвитку біоенергетичного напрямку в сільськогосподарських підприємствах з точки зору критерію сталості та розробки “зеленої” карти, яка враховуватиме всі обмеження, що виходять з концепції сталого розвитку;

набули подальшого розвитку:

- ідентифікація головних складових для комплексної оцінки потенціалу розвитку біоенергетичного напрямку в сільськогосподарських підприємствах. З цією метою було подано трактування теоретичного, технічного, енергетичного, економічного та екологічного потенціалів та основні визначених коефіцієнтів для основних сільськогосподарських культур;

- теоретико-методологічний підхід до оцінки перспектив і проблем розвитку біоенергетичного напрямку в сільськогосподарських підприємствах, шляхом визначення сили впливу 25 параметрів.

4. Теоретичне та практичне значення результатів дисертації. Використання результатів роботи.

Наукова значущість одержаних результатів визначається поглибленням теоретико-методичних положень та розробленням науково-практичних рекомендацій щодо вдосконалення механізму стимулювання біоенергетичного напрямку в сільськогосподарських підприємствах. Результати дисертаційної роботи сприятимуть подальшим науковим дослідженням та розвитку біоенергетичного напрямку в сільськогосподарських підприємствах, і як результат підвищення енергетичної незалежності держави та забезпечення сталого розвитку. Напрацювання дисертантки є цінними для використання в подальших наукових дослідженнях проблем розвитку сільськогосподарських підприємств України.

Основні результати наукових досліджень мають практичну цінність і прийняті до впровадження на підприємствах Івано-Франківської області, а також використовуються у навчальному процесі та науковій діяльності. Пропозиції щодо удосконалення системи стратегічного планування розвитку біоенергетичного напрямку в сільськогосподарських підприємствах схвалені і частково використовуються на ПРАТ «Український проектно-конструкторський технологічний інститут лісової промисловості» (акт про впровадження №342 від 04.12.2019 р.) та Департаменті агропромислового розвитку Івано-Франківської обласної держадміністрації (акт про впровадження №338/01-14/072 від 27.12.2019 р.).

Окремі результати наукових досліджень впроваджено в навчальний процес для викладання таких дисциплін як «Стратегічне управління», «Економіка підприємства», «Економічна діагностика підприємства» у ДВНЗ «Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника» (довідка про впровадження № 01-23/140 від 5.06.2020).

5. Особиста участь автора в одержанні наукових та практичних результатів, що викладені в дисертаційній роботі.

Дисертаційна робота виконана на кафедрі обліку і аудиту ДВНЗ “Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника”.

Науковий керівник – доктор економічних наук, професор, проректор з наукової роботи Якубів В.М.

Розглянувши звіт подібності щодо перевірки на плагіат, рецензенти дійшли висновку, що дисертаційна робота Григорук І.І. є результатом самостійних досліджень здобувача і не містить елементів плагіату та запозичень. Використані ідеї, результати і тексти інших авторів мають посилання на відповідне джерело.

Наукові результати, наведені в дисертаційній роботі та які виносяться на захист, одержані дисертанткою особисто. Вони в сукупності сприяють вирішенню важливого наукового завдання – розробка механізму стимулювання розвитку біоенергетичного напрямку в сільськогосподарських підприємствах України. Опубліковані наукові праці містять положення, висновки і пропозиції, сформульовані особисто автором.

6. Перелік публікацій за темою дисертації

За результатами досліджень опубліковано 16 наукових праць, у тому числі: 1 розділ монографії; 4 статі у наукових фахових виданнях України; 2 статті у періодичних наукових виданнях інших держав, які індексуються у базах даних Scopus та/або Web of Science Core Collection; 2 статті у періодичних наукових виданнях інших держав, які входять до Організації економічного співробітництва та розвитку та/або Європейського Союзу; 2 статті апробаційного характеру; 1 авторське свідоцтво; 4 тез доповідей в збірниках матеріалів конференцій.

Список публікацій Григорук І.І. за темою дисертації

Розділи у монографіях

1. Yakubiv V., Maksymiv Y., Popadynets N., Hryhoruk I. Market of solid biofuels in Ukraine: the foundation of energy safety strengthening in Ukraine. *Mechanisms of interaction of competitiveness and innovations in modern international economic relations: Collective monograph* / edited by M. Bezpartochnyi. Riga: “Landmark” SIA, 2017. P. 193-200. (авторкою досліджено експортний потенціал сільськогосподарських підприємств України у виробництві твердого біопалива)

Статті, опубліковані в наукових фахових виданнях України

2. Григорук І.І. Оцінка потенціалу розвитку біоенергетики в сільськогосподарських підприємствах. *Регіональна економіка*. 2020. №1 (95). С.93-99.

3. Григорук І. І. Оцінювання енергетичного потенціалу рослинних відходів сільськогосподарського походження. *Соціально-економічні проблеми сучасного періоду України: зб. наук. пр.* 2019. Вип. 6 (140). С. 57-62. DOI: <https://doi.org/10.36818/2071-4653-2019-6-10>.

4. Якубів В. М., Максимів Ю.В., Григорук І.І. Класифікація інструментів державної стимуляційної політики розвитку ринку біопалива. *Регіональна економіка*. 2018. № 4. С. 122-130. Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/regek_2018_4_15. (авторкою розроблено класифікацію інструментів державної стимуляційної політики розвитку ринку біопалива).

5. Григорук І.І. Перспективи розвитку сфери виробництва біодизельного палива в Україні. *Соціально-економічні проблеми сучасного періоду України. Збірник наукових праць*. 2017. Вип. 3 (125). С.15-19 Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/sepspu_2017_3_5.

Статті у періодичних наукових виданнях інших держав, які індексуються у базах даних Scopus та/або Web of Science Core Collection

6. Yakubiv V., Panukhnyk O., Shults S., Maksymiv Y., Hryhoruk I., Popadynets N., Bilyk R., Fedotova Y., Bilyk I. Application of Economic and Legal Instruments at the Stage of Transition to Bioeconomy. In: *Ahram T. (eds) Advances in Artificial Intelligence, Software and Systems Engineering. AHFE 2019. Advances in Intelligent Systems and Computing*, 2020. vol 965. Springer, Cham URL: https://link.springer.com/chapter/10.1007/978-3-030-20454-9_64 (https://doi.org/10.1007/978-3-030-20454-9_64 (Scopus та Web Of Science) (авторкою досліджено тенденції у виробництві біопалива методом лінійної регресійної моделі для множини даних офіційної статистики).

7. Yakubiv V., Wisz G., Nykyruy L., Hryhoruk I., Yavorsky R. Impact of Advanced Research on Development of Renewable Energy Policy: Case of Ukraine (Review). *International journal of renewable energy research*, 2018. Vol.8, No.4. P.2567-2584. URL: <https://www.ijrer.org/ijrer/index.php/ijrer/article/view/8688> (Scopus) (авторкою виконано глобальний аналіз опублікованих наукових статей за темою «Біопаливо та біоенергія» та досліджено основні тенденції розвитку біоенергетичного напрямку).

Статті в зарубіжних наукових періодичних виданнях

8. Yakubiv V., Hryhoruk I., Maksymiv Y., Popadynets N. Strategic analysis of the potential of bioenergy: outlook for Ukraine. *Advances in Economics, Business and Management Research. Proceedings of the 2019 7th International Conference on Modeling, Development and Strategic Management of Economic System (MDSMES 2019)*. 2019. P. 217-221. <https://doi.org/10.2991/mdsmes-19.2019.41> (авторкою проведено PEST-аналіз біоенергетичного напрямку)

9. Hryhoruk I. Current prospects of biodiesel production in Ukraine. *PERSPECTIVES - Journal on economic issues*. 1 (5). 2017. P.83-97.

Статті апробаційного характеру

10. Yakubiv V., Maksymiv Yu., Hryhoruk I., Popadynets N., Piatnychuk I. Development of Renewable Energy Sources in the Context of Energy Management. *Journal of Vasyl Stefanyk Precarpathian National University*. 2019. Vol. 6, No. 3-4, p. 77-87 (<https://doi.org/10.15330/jpnu.6.3-4.77-87>) (авторкою досліджено глобальні тенденції споживання енергії з біомаси)

11. Yakubiv V., Hryhoruk I. Innovative methods in strategic planning of foreign economic activity of enterprises. *Journal of Vasyl Stefanyk Precarpathian National University*. 2017. Vol. 1, No. 1 <https://doi.org/10.15330/jpnu.4.3-4.42-49> (авторкою розроблено стратегічні напрями для експортної діяльності сільськогосподарських підприємств України)

Авторське свідоцтво

12. Якубів В.М., Жук О.І., Горогоцька Н.І., Максимів Ю.В., Григорук І.І. «Інноваційний науково-прикладний проект «Модель збалансованого розвитку сільського господарства регіону при використанні потенціалу енергії біомаси» № 96814, 2020 р. (авторкою розраховано енергетичний потенціал відходів сільського господарства регіону)

Матеріали наукових конференцій

13. Максимів Ю. В. Григорук І.І., Аналіз потенціалу досягнення цілей енергетичної стратегії України. *VIII Міжнародна науково-практична конференція "Стратегічні пріоритети соціально-економічного розвитку в умовах інституційних перетворень глобального середовища"*. 28-29 вересня, 2018 р., м. Одеса. С. 153-156. (авторкою досліджено динаміку загального внеску відновлювальних джерел енергії та біоенергетичних ресурсів до валового кінцевого енергоспоживання в Україні та країнах ЄС)

14. Григорук І. Відновлювальні джерела енергії: українські реалії та перспективи. *Трансформаційні процеси в економіці України: глобальні та регіональні аспекти: Матеріали II Міжнародної науково-практичної інтернет-конференції молодих учених, аспірантів та студентів (24 листопада 2017 р., Україна, м. Львів) / ДУ «Інститут регіональних досліджень імені М. І. Долішнього НАН України», Інститут економіки і менеджменту НУ «Львівська політехніка», Науково-навчальний комплекс «Економосвіта» ; відп. за вип. О. Б. Цісінська. Львів, 2017. 488 с. , С.282-285*

15. Якубів В.М., Григорук І.І. Стратегічні напрями розвитку біоенергетики в Україні. *Міжнародна науково-практична конференція «Стратегія підприємства: підприємницький контекст»*. 16 -17 листопада, 2017 р., Київ. С.114-115 (авторкою досліджено стратегічні напрями розвитку біоенергетики)

16. Якубів В.М., Григорук І.І. Зовнішньоекономічна діяльність сільськогосподарських підприємств України в контексті міжнародної інтеграції: аналіз проблеми. *Матеріали Всеукраїнської науково-практичної інтернет-конференції «Актуальні проблеми економічного розвитку України в умовах інтеграції: досягнення та проблеми»*. 19-22 жовтня, 2016 р. Харків, 2016. С. 244-247 (авторкою досліджено перспективи зовнішньоекономічної діяльності сільськогосподарських підприємств у контексті біоенергетики)

Загальний висновок

Дисертаційна робота Григорук Ірини Іванівни «Механізм стимулювання розвитку біоенергетичного напрямку в сільськогосподарських підприємствах» є цілком завершеним, оригінальним, самостійним науковим дослідженням, що висвітлює актуальну тему і має вагоме теоретичне та практичне значення.

Дослідження виконане дисертанткою особисто, а отримані результати свідчать про достатній рівень наукової підготовки авторки. Нею зроблено значний внесок у вирішення питань, які мають важливе значення для економічної науки та практики. Робота містить обґрунтовані й достовірні висновки і пропозиції. За змістом та оформленням вона відповідає встановленим вимогам.

Представлена дисертаційна робота відповідає спеціальності 051 «Економіка» та вимогам пп. 9, 10, 11, 12 Порядку проведення експерименту з присудження ступеня доктора філософії, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 06.03.2019 р.

Дисертація Григорук Ірини Іванівни «Механізм стимулювання розвитку біоенергетичного напрямку в сільськогосподарських підприємствах» рекомендується до захисту в разовій спеціалізованій вченій раді за спеціальністю 051 «Економіка».

Рецензенти:

Доктор економічних наук, доцент,
доцент кафедри теоретичної і прикладної
економіки ДВНЗ «Прикарпатський
національний університет імені Василя
Стефаника

Д.І. Шеленко

Кандидат економічних наук, доцент,
доцент кафедри обліку і аудиту ДВНЗ
«Прикарпатський національний
університет імені Василя Стефаника»

Л.С. Сас

Підпис: Д.І. Шеленко, Л.С. Сас
Начальник відділу кадрів
Державного вищого навчального закладу
Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника
код 02125266
26. 05 20 20 р.